

ДІАГНОСТИКА СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ: СТРАТЕГІЧНИЙ ВИМІР

МАТЮХ Сергій Анатолійович

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0000-0001-9899-109X>
e-mail: matuh@khmnu.edu.ua

МАТЮХ Людмила Василівна

спеціаліст відділу по роботі з іноземними студентами
Хмельницький національний університет
<https://orcid.org/0009-0007-6332-6058>
e-mail: matuh.liudmyla@khmnu.edu.ua

У статті досліджено актуальний стан бізнес-середовища України. Акцентовано увагу на дослідженні особливостей функціонування складних соціально-економічних систем у тому числі промислових підприємств. Проведено аналіз динаміки валового внутрішнього продукту, зокрема номінального та реального ВВП за 2017-2022 роки. Це дозволило охарактеризувати основні тенденції та тренди розвитку економіки у нових умовах граничного загострення конфліктів не лише на вітчизняному, а і на світовому ринку, що безпосередньо впливає на вітчизняну промисловість та її підтримку на інституційному рівні. Представлено тенденції зміни валового внутрішнього продукту України з відображенням на номінальному ВВП на душу населення. Проаналізовано структуру ВВП України за кінцевим використанням протягом 2017-2022 років. Доведено, що значна частина ВВП України спрямована на споживання про що свідчать значні споживчі витрати в структурі ВВП, які коливаються від 85,6% до 104,2%, тобто відбувається збільшення споживчого попиту. Проведений аналіз свідчить про зменшення валового нагромадження у відсотковому співвідношенні до ВВП, що пояснюється сповільненням розвитку економіки України, оскільки нестабільна ситуація, що зумовлена військовими діями не сприяє інвестуванню в розширення виробництва або модернізацію, залучення інвестицій внутрішніх та зовнішніх інвесторів, також спостерігається збільшення невпевненості на ринку. Доведено, що у 2022 році негативні тенденції переважали у всіх сферах соціально-економічного розвитку українського суспільства, а на зменшення рівня реальної заробітної плати впливала і енергетична криза з одночасним перериванням операційних процесів під час повітряних тривог. Представлений індекс промислової продукції за видами діяльності та основними промисловими групами у 2022 році значно зменшуються, що свідчить, як про втрату промислового потенціалу країни, так і про проблеми у внутрішньому споживчому попиті внаслідок економічних труднощів зумовлених війною. Також зазначено, що падіння індексу промислової продукції у легкій промисловості за всіма показниками свідчить про необхідність розробки та впровадження ефективних стратегій для покращення ситуації, а враховуючи повномасштабну війну на території України значна увага має бути приділена економічній безпеці.

Ключові слова. аналіз, діагностика, середовище, стратегія, підприємство, динаміка, криза.

IDENTIFYING THE FUNCTIONING ENVIRONMENT AND ANALYZING THE ACTIVITIES OF DOMESTIC ENTERPRISES: STRATEGIC DIMENSIONS

MATIUKH Serhii, MATIUKH Liudmyla

Khmelnytskyi National University

The article takes a look at the current state of business environment of Ukraine. The attention is on the study of peculiarities of functioning of complex socio-economic systems, including industrial companies. The dynamics of gross domestic product, nominal and real GDP from 2017 to 2022 in particular, was given. By doing this, the major tendencies and trends in the development of the economy in the new conditions of the high intensification of conflicts not only in the domestic but also in the world market were outlined, which directly affects the domestic industry and its institutional support. The changes of gross domestic product in Ukraine with reflection of nominal GDP per capita is given. The structure of final use of Ukraine's GDP during 2017-2022 is examined. It is shown that a significant part of Ukraine's GDP is aimed at consumption (the consumer spending ranges from 85,6 to 104,2% in it's structure). So, the consumer demand is growing. The analysis shows a decrease in gross accumulation as a percentage of GDP which explained by economic slowdown in Ukraine, volatile situation that arose from the hostilities leads to a reduction in investment in the production expansion or modernization, attracting less internal and external investments. It is proved that in all spheres of socio-economic development of Ukraine in 2022, negative trends were prevalent. The energy crisis with interrupted operational processes during air alerts affected real wages. The article reports a significant decrease in the index of industrial production for different types of activity and main industrial groups in 2022. The trend indicates both the loss of the country's industrial potential and the problems in domestic consumer demand due to economic difficulties caused by the war. The decline in the index of light industry products is a sign that effective strategies need to be developed and implemented to improve economic conditions and recovery of industrial growth. We believe that economic security should be given special attention since Ukraine is currently in a state of full-scale war.

Key words: analyzing, diagnosing, environment, strategy, enterprise, dynamics, crises

МАТЮХ, С., & МАТЮХ, Л. (2023). ДІАГНОСТИКА СЕРЕДОВИЩА ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ: СТРАТЕГІЧНИЙ ВИМІР. *Development Service Industry Management*, (4), 73–80. [HTTPS://DOI.ORG/10.31891/DSIM-2023-4\(11\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4(11))

MATIUKH, S., & MATIUKH, L. (2023). IDENTIFYING THE FUNCTIONING ENVIRONMENT AND ANALYZING THE ACTIVITIES OF DOMESTIC ENTERPRISES: STRATEGIC DIMENSIONS. *Development Service Industry Management*, (4), 73–80. [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4\(11\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4(11))

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Прийняття управлінських рішень стосовно розробки і удосконалення будь-якої стратегії ґрунтується на проведенні аналізу середовища функціонування окремих суб'єктів. З цією метою для оперування емпіричними даними досліджуються макро, мезо та мікрорівень функціонування складних соціально-економічних систем, до яких також належать і сучасні промислові підприємства. Така градація основних рівнів проведення аналізу стану середовища пов'язана з небезпеками, загрозами та ризиками, які виникають у процесі функціонування та розвитку підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Питання стратегічного управління та ідентифікації актуальних умов функціонування суб'єктів господарювання досліджувались у працях вітчизняних та іноземних науковців, таких як: Аакер Д., Ансоф Г., Гавловська Н., Гранатуров В., Любохинець Л., Останкова А., Пазєєва Г., Рудніченко Є., Савіна Г. [1-9], що підтверджує актуальність тематики дослідження та необхідність вивчення існуючих напрацювань.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується стаття

У працях представлених науковців доволі детально досліджуються стратегічні аспекти функціонування складних соціально-економічних систем, однак потребують подальших розробок питання функціонування вітчизняних суб'єктів господарювання у кризових умовах війни, що є передумовою розробки стратегій різних рівнів.

Формулювання цілей статті

Метою статті є визначення актуальних умов функціонування вітчизняних підприємств з метою формування дієвої стратегії їх функціонування та розвитку.

Виклад основного матеріалу

Формування стратегії підприємства доцільно починати з дослідження макроекономічного середовища та інституційного впливу на діяльність суб'єктів підприємницької діяльності. З цією метою проведемо аналіз динаміки валового внутрішнього продукту, зокрема номінального та реального ВВП (табл. 1), що дозволить визначити рівень економічного зростання країни та окремих галузей (номінальний ВВП та реальний ВВП), вплив інфляційних процесів (реальний ВВП) на діяльність підприємств, та потенціал економічної безпеки окремих галузей. Це дозволить охарактеризувати основні тенденції та тренди розвитку економіки у нових умовах граничного загострення конфліктів не лише на вітчизняному, а і на світовому ринку, що безпосередньо впливає на вітчизняну промисловість та її підтримку на інституційному рівні. А також обумовлює необхідність удосконалення захисних механізмів функціонування вітчизняних підприємств враховуючи необхідність пошуку нових ринків збуту внаслідок певного падіння платоспроможного попиту населення.

Таблиця 1

Валовий внутрішній продукт України протягом 2017-2022 років, млн.грн.*

Рік	Номінальний ВВП (є фактичних цінах)	Реальний ВВП (в цінах попереднього року)	Різниця	
			Реальна	Номінальна
2017	2982920	2445587	-537333	-18,0%
2018	3558706	3083409	-475297	-13,4%
2019	3974564	3675728	-298836	-7,5%
2020	4194102	3818456	-375646	-9,0%
2021	5459574	4363582	-1095992	-20,1%
2022	5191028	3865780	-1325248	-25,5%

*сформовано автором за даними [10].

Відповідно до інформації представленої у таблиці 1, номінальний ВВП в фактичних цінах протягом 2017-2021 років зростав (у 2018 році в порівнянні з 2017 роком на 19,3%, у 2019 році в порівнянні з 2018 роком на 11,69%, у 2020 році в порівнянні з 2019 роком на 5,52%, у 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 30,17%), однак у 2022 році відмічається його падіння у порівнянні з 2021 роком на 4,92%, що пов'язано із повномасштабними військовими діями на території України, втратою територій та згоранням виробництва. Фактично всі сфери економіки з 2022 року зазнали негативного впливу, що відобразилася у скороченні доходів підприємств та

організацій. Падіння номінального ВВП свідчить про зменшення реалізації товарів і послуг, що виробляються в Україні протягом 2022 року за фактичними цінами. Реальний ВВП в цінах попереднього року відображає тенденції економічного зростання в Україні із врахуванням впливу інфляції, і надає уявлення про реальні зміни в обсязі виробництва та надання послуг. Реальний ВВП майже повторює тенденції номінального ВВП, зокрема відбувається його зростання протягом 2017-2021 років (у 2018 році в порівнянні з 2017 роком на 26,08%, у 2019 році в порівнянні з 2018 роком на 19,21%, у 2020 році в порівнянні з 2019 роком на 3,88%, у 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 14,28%) та зменшується у 2022 році в порівнянні з 2021 роком на 11,41%. Таким чином, у 2022 році відмічається падіння обсягів виробництва не лише під впливом військових дій, а й значного рівня інфляції, оскільки різниця між номінальним і реальним ВВП становить 1325248 млн.грн. або 25,5%.

Тенденції зміни валового внутрішнього продукту України відображаються на номінальному ВВП на душу населення, що наведено у табл. 2.

Таблиця 2

Номінальний ВВП України на душу населення протягом 2017-2022 років*

Рік	Грн.	Різниця		Дол. США	Різниця		Населення, тис. осіб**
		Реальна	Номінальна		Реальна	Номінальна	
2017	70224,3	+14370,8	+25,7%	2640,3	+454,4	+20,8%	42477
2018	84192,0	+13967,7	+19,9%	3095,2	+454,9	+17,2%	42269
2019	94589,8	+10397,8	+12,4%	3659,8	+454,6	+18,2%	42019
2020	100432,5	+5842,6	+6,2%	3725,6	+65,8	+1,8%	41760
2021	131907,2	+31474,8	+31,3%	4826,6	+1101,0	+29,6%	41389
2022	126152,3	-5754,9	-4,4%	3900,5	-926,1	-19,2%	41149

* сформовано автором за даними [10];

** чисельність населення взято в середньому за рік.

Номінальний ВВП України на душу населення майже повторює тенденції номінального ВВП (в фактичних цінах). Дані табл. 2 свідчать про скорочення чисельності населення в Україні протягом 2017-2022 років, необхідно зазначити, що у таблиці 2 чисельність населення взято в середньому за рік, а у 2022 році такі дані можуть дещо відрізнятись від реалій війни. Хоча і до війни негативні тренди щодо чисельності населення країни були досить помітними. Сума номінального ВВП України на душу населення зростає протягом 2017-2021 років (у 2018 році в порівнянні з 2017 роком на 19,89%, у 2019 році в порівнянні з 2018 роком на 12,35%, у 2020 році в порівнянні з 2019 роком на 6,18%, у 2021 році в порівнянні з 2020 роком на 31,34%) та скорочується у 2022 році у порівнянні з 2021 роком на 4,36%.

Структуру ВВП України за кінцевим використанням протягом 2017-2022 років представлено у табл. 3.

Таблиця 3

Структура ВВП України за кінцевим використанням протягом 2017-2022 років, млн.грн.*

Рік	Номінальний ВВП за рік	Споживчі витрати		Валове нагромадження		Експорт товарів та послуг		Імпорт товарів та послуг	
		Сума	% ВВП	Сума	% ВВП	Сума	% ВВП	Сума	% ВВП
2017	2982920	2552525	85,6	618914	20,7	1430230	47,9	-1618749	-54,3
2018	3558706	3196756	89,9	667953	18,8	1608890	45,2	-1914893	-53,8
2019	3974564	3785133	95,2	500614	12,6	1636416	41,2	-1947599	-49,0
2020	4194102	3923203	93,5	315026	7,5	1637399	39,0	-1681526	-40,1
2021	5459574	4766568	87,3	754369	13,8	2224704	40,7	-2286067	-41,9
2022	5191028	5408161	104,2	654629	12,6	1840563	35,5	-2712325	-52,3

* сформовано автором за даними [10].

Дані табл. 3 свідчать, що більша частина ВВП України спрямована на споживання про що свідчать значні споживчі витрати в структурі ВВП, які коливаються від 85,6% до 104,2%, тобто відбувається збільшення споживчого попиту. Валове нагромадження вказує на обсяг накопичення капіталу в економіці, а дані табл. 3 свідчать про його зменшення у відсотковому співвідношенні до ВВП, особливо у 2020 році. Що пояснюється сповільненням розвитку економіки України, оскільки нестабільна ситуація, що зумовлена військовими діями не сприяє інвестуванню в розширення виробництва або модернізацію, залучення інвестицій внутрішніх та зовнішніх інвесторів, окрім того, спостерігається збільшення невпевненості на ринку. Підтвердженням є зменшення цього показника у 2022 році (654629 тис.грн. або 12,6% ВВП) в порівнянні з 2021 роком (754369 тис.грн. або 13,8% ВВП).

Експорт товарів та послуг значно зростає у 2021 році до 2224704 тис.грн. або 40,7% ВВП та скорочується у 2022 році до 1840563 тис.грн. або 35,5% ВВП. А імпорт товарів та послуг навпаки зростає у 2022 році (2712325 тис.грн. або 52,3% ВВП), що пояснюється потребою заміщення продукції, що вироблялася зруйнованими підприємствами та підприємствами, що залишилися на тимчасово окупованих територіях.

При визначенні позиціонування бренду, вітчизняним підприємствам важливо враховувати рівень доходів населення з метою розробки адекватної цінової стратегії, що сприятиме забезпеченню їх економічної безпеки. Значення індексу реальної заробітної плати протягом 2017-2022 років представлено у табл. 4.

З 2018 по 2021 рік індекс реальної заробітної плати зростає, що свідчить про покращення доходів населення протягом цього періоду. Зниження індексу у 2022 році до 82,5 вказує на відносне скорочення реальної заробітної плати порівняно з базовим 2017 роком, і свідчить про погіршення економічної ситуації та спад доходів населення. Зрозуміло, що у 2022 році негативні тенденції переважали у всіх сферах і напрямках соціально-економічного розвитку українського суспільства, а на зменшення рівня реальної заробітної плати впливала і енергетична криза з одночасним перериванням операційних процесів під час повітряних тривог.

Таблиця 4

Зведена таблиця індексів реальної заробітної плати протягом 2017-2022 років [11]

Роки	За місяцями												За рік
	01	02	03	04	05	06	07	08	09	10	11	12	
2017	91,7	102,3	106,8	97,7	101,4	105,8	99,5	97,0	101,3	99,2	100,5	116,2	118,9
2018	86,6	100,6	105,9	100,4	102,9	104,8	101,0	97,9	98,8	100,2	98,0	114,5	109,7
2019	86,4	101,7	107,6	99,2	99,0	105,8	102,4	96,3	100,7	99,7	99,5	115,1	111,4
2020	87,3	101,4	104,8	90,4	100,8	109,5	102,6	97,2	104,3	100,5	97,2	117,2	110,2
2021	85,9	100,7	106,7	98,8	98,4	105,8	100,1	97,8	100,5	97,8	100,9	121,5	112,0
2022	82,5	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	82,5

Одним з показників, що характеризує стан макроекономічного середовища країни є індекс споживчих цін, який характеризує рівень інфляції та зміни вартості споживчого кошика товарів та послуг. Цей індекс вимірює зміни цін на товари та послуги. Оскільки об'єктом дослідження є підприємства легкої промисловості, проведемо аналіз загального індексу споживчих цін та його значення за окремими групами продукції, що до неї належать (табл. 5).

Таблиця 5

Індекси споживчих цін на товари легкої промисловості протягом 2017-2023 років*

Показники	Дані за роками, січень-грудень						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Індекс споживчих цін	114,4	110,9	107,9	102,7	109,4	120,2	112,9
Одяг і взуття	102,4	101,8	100,2	95,4	95,5	97,3	99,5
Одяг						96,5	98,3
Взуття						97,4	100,8

*сформовано автором за даними [12-18].

Дані табл. 5 свідчать про зростання індексу споживчих цін протягом 2017-2023 років, що вказує на наявність інфляційних тенденцій, коли ціни на товари та послуги зростають в середньому за період. Найвищий рівень інфляції зафіксований у 2022 році і він склав 120,2, що підтверджує загальну тенденцію дестабілізації економіки України у зв'язку із повномасштабною війною на території країни. Хоча, варто відмітити падіння індексу споживчих цін у 2023 році до 112,9, що є позитивною тенденцією, однак, зазначена тенденція може змінитися у зв'язку із невизначеністю зовнішнього середовища та можливою подальшою ескалацією військових дій на території країни. Індекс споживчих цін на одяг та взуття протягом аналізованого періоду свідчить про загальний спад індексу споживчих цін на такі товари, це пов'язано із зниженням цін у даному сегменті ринку внаслідок розвитку легкої промисловості в Україні та конкуренцію між підприємствами галузі, а також широким асортиментом імпортової продукції та її доступністю.

Для більш детального аналізу у табл. 6 наведено індекси промислової продукції за видами діяльності та основними промисловими групами за 2017-2022 роки. Індекси промислової продукції за видами діяльності та основними промисловими групами у 2022 році значно зменшуються, що свідчить, як про втрату промислового потенціалу країни, так і про проблеми у внутрішньому споживчому попиті внаслідок економічних труднощів зумовлених війною.

Таблиця 6

Індекси промислової продукції за видами діяльності та основними промисловими групами (ОПГ) за 2017-2022 роки*

Показники	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Промисловість	101,1	103,0	99,5	95,5	101,9	63,3
Текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	109,7	96,6	92,5	93,9	102,3	74,0
Текстильне виробництво	116,2	99,6	92,2	98,3	113,8	69,1
Ткацьке виробництво	110,6	97,0	87,0	91,9	94,7	70,8
Виробництво інших текстильних виробів	118,5	100,7	92,9	99,6	116,5	69,3
Виробництво одягу	107,3	95,6	89,8	89,6	90,4	80,1
Виробництво одягу, крім хутряного	108,1	95,3	90,2	89,9	89,1	80,0
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	108,3	95,4	97,9	97,0	109,9	71,1
Дублення шкір і оздоблення шкіри; виробництво дорожніх виробів, сумок, лимарно-сідельних виробів; вичинка та фарбування хутра	120,5	95,7	95,5	121,7	119,3	68,4
Виробництво взуття	101,1	95,3	99,6	80,4	100,3	74,4

*сформовано автором за даними [19].

Значне падіння індексу промислової продукції у легкій промисловості за всіма показниками свідчить про необхідність розробки та впровадження ефективних стратегій для покращення ситуації, а враховуючи повномасштабну війну на території України значна увага має бути приділена економічній безпеці. Аналіз основних тенденцій розвитку вітчизняної економіки у період 2017-2022 років свідчить про значні коливання та зміни її основних параметрів. До пандемії, не зважаючи на проблеми, відбувалась активізація економічних процесів у багатьох сферах. 2022 рік виявився найскладнішим для економіки України, оскільки внаслідок військових дій тимчасово втрачено частину територій, а інфраструктура та цивільні об'єкти зазнали значних пошкоджень і потребують відновлення. Також значно постраждав промисловий потенціал, транспортний, аграрний сектори та інші, особливо це стосується підприємств, що розміщені на тимчасово окупованих територіях та територіях бойових дій. Кількість діючих суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності за 2017-2022 роки наведено у табл. 7.

Таблиця 7

Кількість діючих суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності за 2017-2022 роки*

Показники	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Усього, од.	1805059	1839593	1941625	1973577	1956248	1732508
Промисловість, од.	123876	125859	130324	126337	121787	102500
– % до загальної кількості	6,86	6,84	6,71	6,40	6,23	5,92
Переробна промисловість, од.	114773	115949	118935	115133	110393	93633
– % до загальної кількості	6,36	6,30	6,13	5,83	5,64	5,40
– % до промисловості	92,65	92,13	91,26	91,13	90,64	91,35
Легка промисловість (текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів), од.	16176	16602	16864	15764	14623	13085
– % до переробної промисловості	14,09	14,32	14,18	13,69	13,25	13,97
Текстильне виробництво	2730	2773	2943	2842	2806	2541
– % до легкої промисловості	16,88	16,70	17,45	18,03	19,19	19,42
Виробництво одягу	11390	11701	11787	10885	9979	8916
– % до легкої промисловості	70,41	70,48	69,89	69,05	68,24	68,14
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	2056	2128	2134	2037	1838	1628
– % до легкої промисловості	12,71	12,82	12,65	12,92	12,57	12,44

*сформовано автором за даними [20];

* розраховано автором.

Данні табл. 7 свідчать про значне скорочення підприємств на території України у період початку повномасштабної війни, зокрема їх загальна чисельність у 2022 році скоротилася на 22340 од., з них промислових підприємств – 19287 од., підприємств переробної промисловості – 16740 од. та підприємств легкої промисловості – 1538 од. Ці дані підкреслюють необхідність активних заходів для відновлення економічної стабільності та підтримки підприємств в умовах конфлікту з боку держави. Розробка ефективних економічних стратегій на рівні підприємств з метою забезпечення економічної безпеки є першочерговим завданням для покращення ситуації та зміцнення потенціалу, у тому числі фінансового.

Розробці стратегії передують не лише фактичний аналіз кількісних показників, а й прогнозування впливу факторів зовнішнього середовища та можливих тенденцій економічного розвитку. Одним з досліджень, що відображає загальний настрій бізнес-спільноти та споживачів і може бути корисним для прийняття управлінських рішень, планування і стратегічного розвитку є значення індикатору економічних настроїв та ділової впевненості. Цей індикатор обчислюється відповідно до Методики розрахунку індикаторів ділових очікувань, затвердженої наказом Державної служби статистики від 03.12.2021 року № 301 [21] і свідчить про такий стан речей.

Серед опитаних Держстатом у грудні 2023 року 1009 промислових підприємств 48 склали підприємства добувної промисловості, 805 – переробної, 97 – постачальники енергоресурсів, 59 – компанії водопостачання, каналізації, поводження з відходами [22].

Індикатор економічних настроїв протягом 2017-2023 років представлено на рис. 1.

За даними рис. 3.1, можна зробити висновки, що період з 2017 року до 2020 року характеризується, як доволі стабільний із зростаючим трендом очікувань бізнесу. При цьому виділяються два «шокових» періоди – ковідний, та період початку війни. У період початку пандемії більшість підприємств не розуміли масштабів проблеми і її тривалості, хоча проблеми виникли більше з падінням попиту на товари і зміною форм і методів його реалізації. Це обумовило активні адаптаційні процеси і забезпечило «виживання» бізнесу. Війна кардинально вплинула на більшість підприємств, значна їх частина була просто знищена або пошкоджена, а інші були деморалізовані. При цьому вже у 2023 році можна спостерігати тенденцію до поступового зростання очікувань позитивної динаміки розвитку бізнесу.

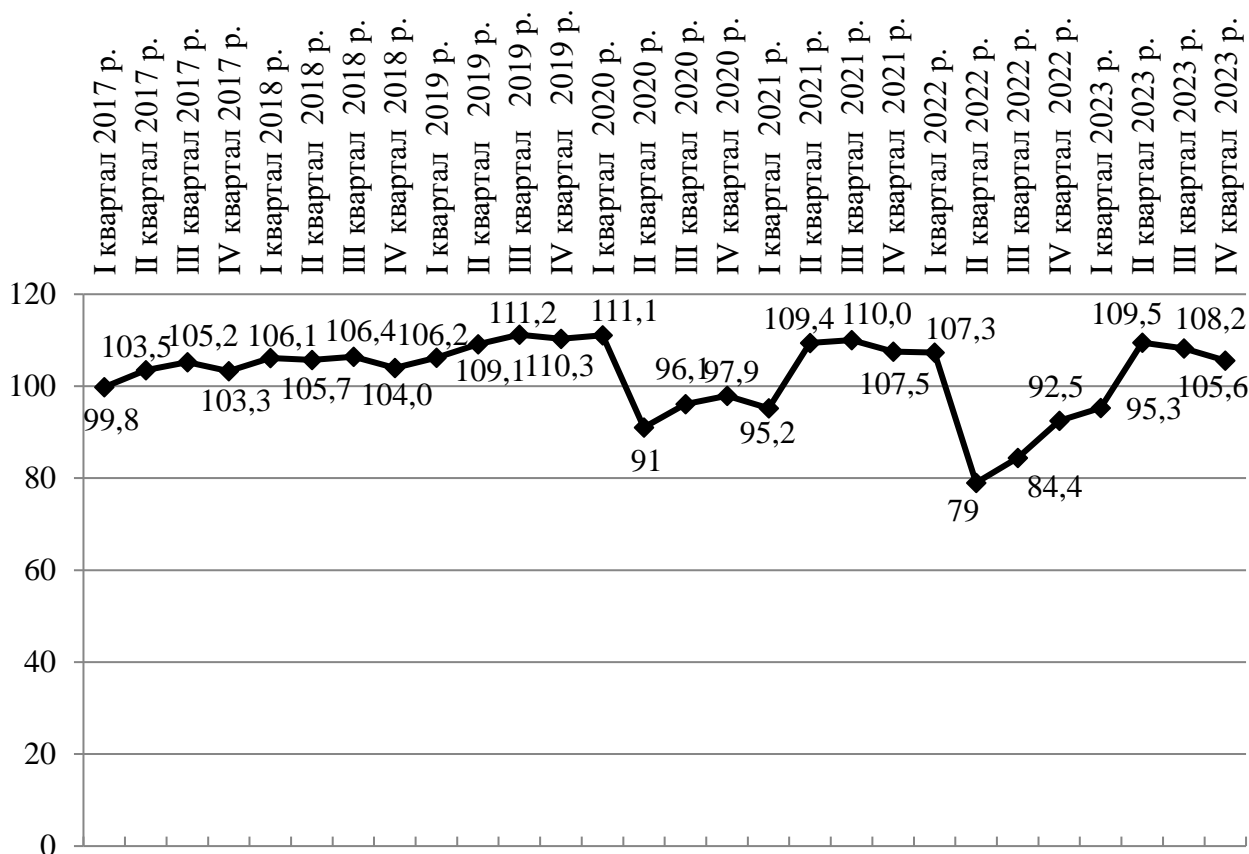

Рис. 1. Індикатор економічних настроїв протягом 2017-2023 років*

* побудовано автором за даними [23, 24].

Варто підкреслити, що промисловість у цілому і переробна промисловість зокрема, є тими елементами загального впливу, який відчувають практично всі галузі економіки.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отже, дані проведеного аналізу діяльності вітчизняних підприємств, дозволяють зробити висновки про два важкі періоди, що супроводжували їх діяльність, зокрема перший період – період пандемії COVID-19, який припав на 2020 рік та другий період – період повномасштабної війни на території України, яка розпочалася у лютому 2022 року та триває до теперішнього часу. Пандемія (COVID-19) спричинила стрімке зниження попиту на товари та послуги. А саме, у діяльності вітчизняних підприємств виникли певні труднощі в управлінні ланцюгами постачання, зберіганням товарів та управлінням фінансами. Повномасштабна війна на території України спричинила загострення економічної кризи та характеризується появою нових викликів для вітчизняних підприємств, зокрема зменшення платоспроможного попиту, і як наслідок зниження виробництва, проблемами постачання сировини, енергетичною кризою, складністю експортно-імпортних операцій, що потребує подальших ґрунтовних досліджень висвітлених проблем.

Література

1. Aaker D. Strategic Market Management / D. Aaker. – 7th Edition. – New York : John Wiley & Sons Inc, 2005. – 368 p.
2. Ansoff H. I. The New Corporate Strategy / H. I. Ansoff. – New York: Wiley, 1988. – 241 с.
3. Havlovska N., Illiashenko O., Konoplina O., Shevchuk I., Hlynska A., Prytys V. Strategic adaptation as a way of managing organizational changes in the context of implementing a safety oriented enterprise management approach. Tem Journal, 2020, Vol. 9 (3), pp. 1053-1061.
4. Havlovska N. The strategy of choosing promising markets for the enterprise - subject of foreign economic activity on the basis of accessibility, safety and profitability criteria / N. Havlovska, Ye. Rudnichenko, I. Babiy, S. Matiukh, L. Liubokhynets, V. Lopatovskyi // Quality-Access to Success Journal. – 2020. – Vol. 21, No. 178. – P. 26-34.
5. Rudnichenko Y., Dzhereliuk I., Mykhalchyshyna L., Savina S., Pokotylova V., Havlovska N. Safe interaction management of state institutions and business entities based on the concepts of evolutionary economics: modeling and scenario forecasting of processes. Tem Journal, 2020, Vol. 9 (1), pp. 233-241.

6. Rudnichenko Y., Melnyk S., Havlovska N., Illiashenko O., Nakonechna N. Strategic Interaction of State Institutions and Enterprises with Economic Security Positions in Digital Economy/ WSEAS TRANSACTIONS on BUSINESS and ECONOMICS, 2021, Vol. 18, pp. 218-230.
7. Гранатуров В. М. Ризики підприємницької діяльності. Проблеми аналізу: навч. посіб. / В. М. Гранатуров, О. Б. Шевчук. – Київ: Зв'язок, 2000. – 152 с.
8. Останкова Л. А. Аналіз, моделювання та управління економічними ризиками : навч. посіб. / Л. А. Останкова, Н. Ю. Шевченко. – Київ : Центр учбової літератури, 2011. – 256 с.
9. Пазєєва Г. М. Комплексна діагностика в забезпеченні економічної безпеки підприємств (на матеріалах транспортноекспедиційних підприємств України) / Г. М. Пазєєва. – Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2017. – 291 с.
10. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2023 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>.
11. Індекс реальної заробітної плати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/index/>.
12. Індеси споживчих цін на товари та послуги у 2017 році (до відповідного періоду попереднього року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/ct/is_c/isc_u/isc2017pp_u.htm.
13. Індеси споживчих цін на товари та послуги у 2018 році (до відповідного періоду попереднього року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/ct/is_c/isc_u/isc2018pp_u.htm.
14. Індеси споживчих цін на товари та послуги у 2019 році (до відповідного періоду попереднього року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/ct/is_c/is_c_u/isc2019pp_u.htm.
15. Індеси споживчих цін на товари та послуги у 2020 році (до відповідного періоду попереднього року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/ct/is_c/arh_isc/arh_iscpp10_u.html.
16. Індеси споживчих цін на товари та послуги у 2021 році (до відповідного періоду попереднього року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/ct/is_c/arh_isc/arh_iscpp10_u.html.
17. Індеси споживчих цін на товари та послуги у 2022 році (до відповідного періоду попереднього року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/ct/is_c/arh_isc/arh_iscpp10_u.html.
18. Індеси споживчих цін на товари та послуги у 2023 році (до відповідного періоду попереднього року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/ct/is_c/arh_isc/arh_iscpp10_u.html.
19. Індеси промислової продукції за видами діяльності та основними промисловими групами (ОПГ) за 2013-2022 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/pr/prm_ric/prm_ric_u/arh_ipv_u.html.
20. Кількість діючих суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності (2010-2022) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm.
21. Методика розрахунку індикаторів ділових очікувань : наказ Державної служби статистики № 301 від 03.12.2021 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/301/301.pdf.
22. Промисловість у грудні погіршила очікування перспектив ділової активності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://finclub.net/ua/news/promyslovist-u-hrudni-pohirshyla-ochikuvannia-perspektyv-dilovoi-aktyvnosti.html>.
23. Індикатор економічних настроїв (2017-2022) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/opd_ek/ien/arh_ien22_u.htm.
24. Індикатор економічних настроїв (2020-2023) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/opd_ek/ien/arh_ien_u.htm.

References

1. Aaker D. Strategic Market Management / D. Aaker. – 7th Edition. – New York : John Wiley & Sons Inc, 2005. – 368 p.
2. Ansoff H. I. The New Corporate Strategy / H. I. Ansoff. – New York: Wiley, 1988. – 241 с.
3. Havlovska N., Illiashenko O., Konoplina O., Shevchuk I., Hlynska A., Prytys V. Strategic adaptation as a way of managing organizational changes in the context of implementing a safety oriented enterprise management approach. Tem Journal, 2020, Vol. 9 (3), pp. 1053-1061.
4. Havlovska N. The strategy of choosing promising markets for the enterprise - subject of foreign economic activity on the basis of accessibility, safety and profitability criteria / N. Havlovska, Ye. Rudnichenko, I. Babi, S. Matiukh, L. Liubokhynets, V. Lopatovskiy // Quality-Access to Success Journal. – 2020. – Vol. 21, No. 178. – P. 26-34.
5. Rudnichenko Y., Dzhereliuk I., Mykhalchyshyna L., Savina S., Pokotylova V., Havlovska N. Safe interaction management of state institutions and business entities based on the concepts of evolutionary economics: modeling and scenario forecasting of processes. Tem Journal, 2020, Vol. 9 (1), pp. 233-241.

-
6. Rudnichenko Y., Melnyk S., Havlovska N., Iliashenko O., Nakonechna N. Strategic Interaction of State Institutions and Enterprises with Economic Security Positions in Digital Economy/ WSEAS TRANSACTIONS on BUSINESS and ECONOMICS, 2021, Vol. 18, pp. 218-230.
 7. Hranaturov V. M. Ryzkyky pidpriemnytskoi diialnosti. Problemy analizu: navch. posib. / V. M. Hranaturov, O. B. Shevchuk. – Kyiv: Zviyazok, 2000. – 152 s.
 8. Ostankova L. A. Analiz, modeliuвання ta upravlinnia ekonomichnymy ryzykamy : navch. posib. / L. A. Ostankova, N. Yu. Shevchenko. – Kyiv : Tsentr uchbovoi literatury, 2011. – 256 s.
 9. Paziieva H. M. Kompleksna diahnostyka v zabezpechenni ekonomichnoi bezpeky pidpriemstv (na materialakh transportnoekspedytsiinykh pidpriemstv Ukrainy) / H. M. Paziieva. – Kyiv: Universytet ekonomiky ta prava «KROK», 2017. – 291 s.
 10. Valovyi vnutrishnii produkt (VVP) v Ukraini 2023 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/>.
 11. Indeks realnoi zarobitnoi platy [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/salary/index/>.
 12. Indeksy spozhyvchykh tsin na tovary ta posluhy u 2017 rotsi (do vidpovidnoho periodu poperednoho roku) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2017/ct/is_c/isc_u/isc2017pp_u.htm.
 13. Indeksy spozhyvchykh tsin na tovary ta posluhy u 2018 rotsi (do vidpovidnoho periodu poperednoho roku) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2018/ct/is_c/isc_u/isc2018pp_u.htm.
 14. Indeksy spozhyvchykh tsin na tovary ta posluhy u 2019 rotsi (do vidpovidnoho periodu poperednoho roku) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2019/ct/is_c/isc_u/isc2019pp_u.htm.
 15. Indeksy spozhyvchykh tsin na tovary ta posluhy u 2020 rotsi (do vidpovidnoho periodu poperednoho roku) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2020/ct/is_c/arh_isc/arh_iscpp10_u.html.
 16. Indeksy spozhyvchykh tsin na tovary ta posluhy u 2021 rotsi (do vidpovidnoho periodu poperednoho roku) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/ct/is_c/arh_isc/arh_iscpp10_u.html.
 17. Indeksy spozhyvchykh tsin na tovary ta posluhy u 2022 rotsi (do vidpovidnoho periodu poperednoho roku) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/ct/is_c/arh_isc/arh_iscpp10_u.html.
 18. Indeksy spozhyvchykh tsin na tovary ta posluhy u 2023 rotsi (do vidpovidnoho periodu poperednoho roku) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2023/ct/is_c/arh_isc/arh_iscpp10_u.html.
 19. Indeksy promyslovoi produktsii za vydamy diialnosti ta osnovnymy promyslovymy hrupamy (OPH) za 2013-2022 roky [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/pr/prm_ric/prm_ric_u/arh_ipv_u.html.
 20. Kilkist diiuchykh subiektiv hospodariuvannya za vydamy ekonomichnoi diialnosti (2010-2022) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/sze_20.htm.
 21. Metodyka rozrakhunku indyktoriv dilovykh ochikuvan : nakaz Derzhavnoi sluzhby statystyky № 301 vid 03.12.2021 [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://ukrstat.gov.ua/norm_doc/2021/301/301.pdf.
 22. Promyslovist u hrudni pohirshyla ochikuvannya perspektyv dilovoi aktyvnosti [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://finclub.net.ua/news/promyslovist-u-hrudni-pohirshyla-ochikuvannya-perspektyv-dilovoi-aktyvnosti.html>.
 23. Indykator ekonomichnykh nastroiv (2017-2022) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/opd_ek/ien/arh_ien22_u.htm.
 24. Indykator ekonomichnykh nastroiv (2020-2023) [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/fin/opd_ek/ien/arh_ien_u.htm
-